

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Opbrengsten programma Sterk Utrechts Bestuur	TELEFOONNUMMER	+31640616537
		E-MAILADRES	tess.van.winsen@provincie-utrecht.nl
DATUM	13-12-2022		
DOCUMENTNUMMER	UTSP-601636520-42	DOMEIN/OPGAVE	BDO
VAN	Tess van Winsen	TEAM	BEI
NUMMER PS	PS2022BEM	PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
BIJLAGEN	1. Uitgebreide toelichting opbrengsten programmalijnen Sterk Utrechts Bestuur		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Gedurende deze collegeperiode heeft de provincie samen met de 26 gemeenten en 4 waterschappen binnen de provincie Utrecht gewerkt aan een goede onderlinge samenwerking onder andere via het programmaplan Sterk Utrechts Bestuur. In de Statenbrief worden de opbrengsten van het programma weergegeven. Ook worden de resultaten van een meting van hoe de samenwerking ervaren wordt door volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren van de gemeenten, waterschappen en provincie toegelicht.

Inleiding:

Aanleiding

Op 21 april 2021 hebben Provinciale Staten het programmaplan Sterk Utrechts Bestuur vastgesteld. Nu, richting het einde van deze collegeperiode, informeren wij u graag over de opbrengsten van dit programmaplan.

Belang

Het coalitieakkoord 2019-2023 beschrijft ambities voor een goede samenwerking en een sterk openbaar bestuur. Veel (complexe) maatschappelijke opgaven overstijgen overheidslagen en worden gerealiseerd op regionale schaal, waarbij een goede samenwerking belangrijk is. Het programma SUB, opgesteld door de provincie Utrecht met betrokkenheid van de 26 gemeenten en 4 waterschappen, wil bijdragen aan succesvol samenwerken, om zo opgaven verder te brengen. Een goede onderlinge samenwerking komt de kwaliteit van het openbaar bestuur ten goede.

Afgelopen periode is het programmaplan met de vijf programmalijnen en instrumentenkoffer uitgevoerd. Onderdeel van het programma betreft een nul- en vervolgmeting om de impact van het programma te monitoren en evalueren. In 2021 heeft de nulmeting plaatsgevonden om te peilen hoe de onderlinge samenwerking tussen decentrale overheden binnen de provincie Utrecht op dat moment ervaren wordt. In november 2022 heeft een vervolgmeting plaatsgevonden om te toetsen hoe de samenwerking op dat moment ervaren wordt. Onderstaand krijgt u een toelichting op de tussentijdse opbrengsten van het programma.

Opbrengsten programmalijnen en instrumentenkoffer

De afgelopen anderhalf jaar is via verschillende programmalijnen gewerkt aan het versterken van de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en provincie.

- De programmalijn *Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken* biedt samenwerkingspartners en onszelf ruimte om na te denken over inzicht te krijgen in rollen, verantwoordelijkheden en rolwisselingen. Om zo elkaar makkelijker en beter te begrijpen en de slagvaardigheid te verbeteren. Daarvoor zijn verschillende sessies en bijeenkomsten georganiseerd.
- De programmalijn *Relatie en ontmoeten* draagt bij aan de opbouw van een duurzame relatie en meer onderling vertrouwen, waardoor de samenwerking soepeler verloopt. Hier is aan gewerkt middels netwerkmogelijkheden en het starten van de accounthouders bestuurlijke zaken.
- De programmalijn *Versterken kennispositie overheden* heeft gemeenten en waterschappen ondersteunt met aanvullende kennis en data om zo de slagkracht te versterken. Ook hierbij zijn verschillende informatieve sessies georganiseerd. Ook wordt binnen de organisatie meegedacht over het beter ontsluiten van kennis en data, zowel intern als extern.
- Met de programmalijn *Doorontwikkelen Interbestuurlijk toezicht* wordt het interbestuurlijk toezicht meer in dialoog opgepakt en worden gemeenten en waterschappen vroegtijdig geïnformeerd waar zij vanuit toezicht aan moeten voldoen. Hiervoor zijn met alle gemeenten en waterschappen gesprekken gevoerd, en zijn bredere kennisbijeenkomsten georganiseerd.
- De programmalijn *Overzicht samenwerkingsverbanden* is bedoeld om meer inzicht te geven in welke partijen in welke samenwerking een rol hebben. En zo mogelijk ook te kijken naar de effectiviteit van samenwerkingen. De eerste stappen voor het inrichten van een applicatie met deze informatie zijn gezet.

In het programma *Sterk Utrechts Bestuur* zit ook een instrumentenkoffer. De instrumentenkoffer is – naar aanleiding van de Covid-19 pandemie – opgenomen om instrumenten aan te bieden waar bij onvoorziene situaties op korte termijn behoefte aan is en waarbij snel geschakeld kan worden. Omdat behoeften veranderen, kan ook de inhoud van de instrumentenkoffer wijzigen.

- Er is een pilot uitgevoerd naar het instrument financiële scan. Een financiële scan is een verdiepend onafhankelijk onderzoek naar de baten en lasten van een gemeente, met inzicht in waar de pijnpunten zich voordoen binnen een organisatie en hoe een gemeente ervoor staat ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. Na de evaluatie bleek dat de financiële scan niet de concrete adviezen kan geven waar de gemeenten behoefte aan hebben.
- Om samenwerking met buurgemeenten en de regio te stimuleren, kan met het instrument *Stimulans* in samenwerking een subsidie aangevraagd worden. De gemeente Lopik heeft hier het afgelopen jaar gebruik van gemaakt.
- Omdat veel individuele gemeenten minder mogelijkheden hebben dan de provincie om hun belangen goed te positioneren bij het Rijk, ondersteunt de provincie het gezamenlijk communiceren van belangen. Hiervoor is het instrument *belangenbehartiging richting Rijksoverheid*. Veel activiteiten hierop vinden voortdurend plaats. Een voorbeeld is het samen optrekken met de gemeente Utrechtse Heuvelrug richting het Rijk na de valwind in Leersum.

Om zicht te houden op hoe onze partners de uitvoering van het programma SUB waarderen, is er daarnaast regelmatig overleg met een klankbordgroep. Een ambtelijke vertegenwoordiging van gemeenten en waterschappen denkt regelmatig mee over de activiteiten van het programma, en houdt ons op de hoogte van de behoeften die binnen hun bestuur en organisatie leven.

In de bijlage kunt u een uitgebreider verslag lezen van de uitgevoerde activiteiten en opbrengsten.

Meetlat langs de samenwerking

Om zicht te houden op wat er met het programma *Sterk Utrechts Bestuur* wordt bereikt, is een nulmeting en een vervolgmeting uitgevoerd. Beide vragenlijsten zijn gericht verstuurd aan volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren van de gemeenten, waterschappen en provincie die zich bezig houden met regionale samenwerking. Door de vervolgmeting naast de nulmeting te leggen, kan duiding worden gegeven aan beide metingen. Zo wordt inzichtelijk of het programma SUB de gewenste resultaten oplevert en waar extra aandacht nodig is bij het vervolg.

Nulmeting

De nulmeting heeft plaatsgevonden van 26 mei tot en met 21 juni 2021. De nulmeting was bedoeld om de stand van zaken bij aanvang van het programma te meten.

Uit de nulmeting komt onder andere naar voren dat men zich onvoldoende toegerust voelt om de rol van anderen te herkennen en dat er onvoldoende op basis van gelijkwaardigheid met elkaar wordt omgegaan. Gemeenten en waterschappen kunnen verder groeien in hun toegankelijkheid en flexibiliteit. De provincie kan verbeteren op flexibiliteit en integraliteit. De onderlinge contacten zijn de laatste tijd al gegroeid. Dit wordt dan ook als positief punt benoemd. De Staat van Utrecht en andere data vanuit de provincie wordt regelmatig gebruikt.

De resultaten van de nulmeting sluiten aan bij de gevoerde gesprekken tijdens de totstandkoming van het programma SUB. Veel van de aandachtspunten die naar voren komen zijn daar ook benoemd, en hebben aandacht gekregen in de programmalijnen.

Vervolgmeting

Van 1 november tot en met 20 november 2022 heeft de vervolgmeting plaatsgevonden. Hierin komen dezelfde vragen aan bod als in de nulmeting. Er zijn enkele vragen toegevoegd waaronder of bestuurders en volksvertegenwoordigers van gemeenten de vorige periode ook al actief waren of dat zij 'nieuw' in functie zijn.

Uit de vervolgmeting komt naar voren dat de provincie nog verder kan groeien op het gebied van flexibiliteit en integraliteit. Ook voor gemeenten en waterschappen is er ruimte voor verbetering op het gebied van integraliteit. Daarnaast geven respondenten aan dat partijen transparanter kunnen zijn over ambities en plannen.

Partijen geven aan dat zij goed weten bij wie zij terecht kunnen binnen de provincie, dat zij een duidelijk overzicht hebben van welke samenwerkingsverbanden er in de provincie zijn en dat de data van de provincie Utrecht gebruikt wordt. Tot slot beoordelen respondenten de bijeenkomsten waar zij aanwezig zijn geweest met een voldoende.

De onderlinge samenwerking krijgt van alle partijen gemiddeld een ruime voldoende. De provincie scoort de samenwerking met gemeenten en waterschappen beter vergeleken met de score die gemeenten en waterschappen aan de provincie geven. Partijen geven aan dat zij het goed vinden dat men samenwerkt en contacten onderhoudt. Men blijft elkaar opzoeken en weet elkaar te vinden. Daarnaast wordt de accounthouder bestuurlijke zaken als erg positief ervaren.

Vergelijking nulmeting en vervolgmeting

Wanneer beide metingen naast elkaar worden gelegd zien we over het algemeen een positieve trend. De provincie wordt als meer toegankelijk, betrouwbaar en betrokken ervaren dan anderhalf jaar geleden. Ook is er een verbetering zichtbaar bij hoe gemeenten en waterschappen de provincie beoordelen op het gebied van de contacten en samenwerking. Daarnaast geven partijen aan dat zij meer als gelijkwaardige partners samenwerken. Daarentegen blijft er ruimte voor verbetering op het gebied van flexibiliteit en integraal werken. Dit zijn aandachtspunten waar in een eventueel vervolg programma de nadruk op zou moeten komen te liggen.

Naast het programma SUB zijn reguliere werkzaamheden en diverse andere trajecten/projecten tussen van invloed op de beleving van de onderlinge samenwerking. Daardoor is de precieze mate waarin SUB heeft bijgedragen aan de verbetering van de samenwerking niet exact te achterhalen.

Conclusie en vervolg

Het programma Sterk Utrechts Bestuur draagt bij aan het verbeteren van de onderlinge samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en provincie. We werken veel samen en hebben daarbij behoefte aan vertrouwen, kennisoverdracht en rolinzicht. Daar hebben de vijf programmalijnen en de instrumentenkoffer van dit plan aan bijgedragen.

Samenwerken vraagt om continue investeren en aandacht. Komende periode zou meer aandacht besteed kunnen worden aan kennisoverdracht. Dit heeft in verband met fasering van het programmaplan minder aandacht gekregen. Daarnaast laat de evaluatie van het programma zien dat er ruimte voor verbetering is op het gebied van integraal werken en flexibiliteit.

Op basis van de uitslag van de Provinciale Staten verkiezingen in maart 2023 en de ambities van de coalitie en het college van Gedeputeerde Staten wordt bekeken of en in welke vorm een programma gericht op het versterken van de onderlinge samenwerking tussen overheden in de provincie Utrecht gecontinueerd kan worden.

Vervolgprocedure / voortgang:

Op basis van de uitkomsten van de vervolgmeting en de ambities van het nieuw gekozen college n.a.v. de Provinciale Staten verkiezingen in maart 2023 zal bekeken worden hoe het vervolg rondom het vraagstuk regionale samenwerking eruit zal zien. Uiteraard wordt u hier als Provinciale Staten bij betrokken.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen